

Volume II (2016)

T. KORKUT (Ed.), *Arkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik Kenti ve Teritoryumu*. Ankara 2015. T.C. Seydikemer Kaymakamlığı Yayınları, 514 sayfa (417 resim, 17 tablo, 19 çizelge, 10 şekil ve 17 çizim ile birlikte). ISBN: 9786056576300

Osman Çağlar EKİZ

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımı, eleştiri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımı, eleştiri ve çeviriler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume II: Ocak-Aralık 2016) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni O. Ç. Ekiz, *Arkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik Kenti ve Teritoryumu*. Editör: T. Korkut. *Libri* II (2016) 439-441. DOI: 10.20480/lbr.2016034

Geliş Tarihi: 05.10.2016 | Kabul Tarihi: 25.11.2016 | Elektronik Yayın Tarihi: 20.12.2016

URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2016034>

Editörya Phaselis Project
www.phaselis.org

T. KORKUT (Ed.), *Arkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik Kenti ve Teritoryumu*. Ankara 2015. T.C. Seydikemer Kaymakamlığı Yayınları, 514 sayfa (417 resim, 17 tablo, 19 çizelge, 10 şekil ve 17 çizim ile birlikte). ISBN: 9786056576300

Osman Çağlar EKİZ*

Taner Korkut'un editörlüğünü üstlendiği eser Lykia'nın Ksanthos (Eşen) Vadisi içerisinde yer alan Tlos antik kenti ve teritoryumu hakkında, eserin yayın tarihine kadar yapılan arkeolojik, epigrafik, jeolojik, doğal yapı ve kültürel peyzaj çalışmalarının belgelenip derlenmesi ve bilimsel sunuşunu kapsamaktadır. Çalışmada yoğun miktarda resim, tablo ve çizelge gibi görsel belgeleme türlerine başvurulmuştur. Arkeoloji biliminin disiplinlerarası farkındalığının vurgulanması, insani üretimlerin ve değerlerinin incelenmesi, doğa-insan ilişkisinin kavranması ve sosyal-kültürel yapısının anlaşılması adına bu tür yayınlar önem taşımaktadır.

Arkeoloji, Epigrafi, Jeoloji, Doğal ve Kültürel Peyzaj Yapısıyla Tlos Antik Kenti ve Teritoryumu adlı çalışma T.C. Seydikemer Kaymakamlığı Yayınları tarafından 2015 yılında Ankara'da basılmıştır. *İçindekiler* (V-VII), *Önsöz* (IX), *Sunuş* (XI), *Başlarken* (XIII) ve *Giriş* (1-2) kısımları ile başlayan eser *Arkeoloji* (3-227), *Epigrafi* (229-250), *Jeoloji* (251-287), *Doğal Yapı* (289-462) ve *Kültürel Peyzaj* (463-514) bölümleri altında ele alınmaktadır.

İlk bölüm olan *Arkeoloji* (3-227) en kapsamlı ve geniş bölümlerden biridir. Eserin ilk alt başlığı olan *Geçmişten Günümüze Tlos* (5-9) çatısı altında kısaca kent mitolojisi, kentle ilgili ilk yazılı metinler ve de Geç Neolitik Dönem'den MS 19. yüzyıla kadar uzanan süreçte kent ve teritoryumunun genel tarihçesi ele alınmaktadır. Sonrasında *Araştırma Tarihçesi* (10-12) anlatılmaktadır. *Arkeolojik Kalıntılar* (12-65) alt başlığı altında ilk olarak *Antik Kent Merkezi*'ne (12-37) değinilmektedir. En erken verilerin Klasik ve Dynastik Dönem'den ele geçtiği ve de kent merkezi olarak görülen *akropolis*'in Osmanlı Dönemi sonlarına kadar iskân gördüğü anlatılmaktadır. Buna ek olarak, *akropolis*, *nekropolis*, *bouleuterion* ve *prytaneion*, stadyum alanı, agora, hamamlar, tiyatro, Kronos Tapınağı, Kent Bazilikası gibi yapı ve yapı kompleksleri genel hatlarıyla irdelenmektedir. Devamında *Kent Merkezi Yakın Çevre*'sinin (37-42) Klasik, Dynastik, Hellenistik ve *Principatus* Dönemi yerleşim modeli anlatılmaktadır. Sonrasında Batı Anadolu erken dönem yerleşimleri için önemli bilgiler sunan Girmeler Mağarası ile Küçük Höyük, Büyük Höyük, Yanık Höyük, Seykirciler Tepesi, Güler Höyük ve Kisle Yerleşimi gibi *Eşen Vadisi Yerleşim Alanları*'na (42-47) değinilmektedir. Diğer yan başlık *Dağlık Teritoryum* (47-64) ile Tlos'un dağlık Lykia'nın yol güzergâhlarından yedisinin kesişme noktasında konumlanması ve geniş bir teritoryuma sahip olmasından yola çıkılarak birçok köy ve yerleşimin genel hatları aktarılmaktadır. Bu incelemelerin

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. osman.c.ekiz@gmail.com

ardından kentteki *Şehircilik Anlayışı* (65-69) değerlendirilmektedir. Bir diğer alt başlık, seramik incelemelerinin yer aldığı ve G. Işın, T. Takaoğlu, K. Sezgin ve T. Yücel tarafından ele alınan *Tlos Seramikleri*'dir (148-212). Söz konusu çalışma, özellikle Batı Anadolu erken dönem yaşamı ve yerleşimleri hakkında yeni ve değerli bulgular içerdiği için oldukça önemlidir. Bu alt başlık, *Seramik Çalışmaları Işığında Lykia Bölgesi: Prehistorik Dönem* (148-152), *Seramik Çalışmaları Işığında Lykia Bölgesi: Demirçay Başından Erken Arkaik Dönem'e Kadar (M.Ö. 1200-650)* (152-154) ve de *Seramik Çalışmaları Işığında Lykia Bölgesi: Demirçay Başından Erken Arkaik Dönem'e Kadar (M.Ö. 1200-650)* (155-161) yan başlıklarıyla sürmektedir. Söz konusu yan başlıkların her birinin çatısı altında *Tlos kent merkezi, kent teritoryumu, vadi yerleşmeleri ve kent teritoryumu dağlık yerleşmeleri* şeklinde gruplanan seramikler değerlendirilmektedir. *Tlos Antik Kenti Seramiklerine Uygulanan Petrografik ve Kimyasal Analizlerin Arkeolojik Değerlendirmesi* (162) yan başlığı ile Geometrik Dönem seramiğinin de içinde bulunduğu çeşitli dönemlerden yerel üretim seramiklerin tespiti ve kil incelemeleri aktarılmaktadır. Son olarak, *Fethiye Müzesi'nden Bir Grup Tlos Seramiği* (213-225) yan başlığı altında satın alma yoluyla ele geçen ve bu sebepten ötürü değerlendirmeleri sadece katalog çalışması şeklinde yapılabilen seramik grubu yer almaktadır.

İkinci bölüm olan *Epigrafi* (229-250) R. Tekoğlu tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde ilk olarak *Yazılı Kaynaklarda Tlos'un* (231-236) geçtiği metinler ve kent ismine ithafen kullanılan isimler ile benzer fonetikler incelenmektedir. Sonrasında Tlos ve teritoryumundaki *Epigrafik Buluntular* (236-237) ve yapılan çalışmalardan bahsedilmektedir. Özet olarak bu bölüm, az sayıda ele geçen ve yerel dil hakkında bilgi vermesi açısından önemli olmasıyla birlikte yeni buluntular ile giderek zenginleşen *Likçe Yazıtlar* (238-241), sayısal olarak en fazla olan buluntu grubunu oluşturan ve tarihsel bir sıralama içerisinde ele alınan *Yunanca Yazıtlar* (241-247), sadece resmi dil olarak kullanım görmesinden kaynaklı az miktarda ele geçen *Latince Yazıtlar* (247-248) şeklinde alt başlıklar özelinde değerlendirilmektedir.

Üçüncü bölüm *Jeoloji* (251-287) M. Çolak tarafından kaleme alınmaktadır. *Jeolojik ve Topografik Yapı* (253) MTA genel müdürlüğünün 1/100.000 ölçekli Fethiye-L8 paftası üzerinden, Şenel formasyon tanımlamaları kullanılarak değerlendirilmektedir. Buna ek olarak, Tlos'un güneyindeki *Beydağları Formasyonu* (254) anlatılmaktadır. Yeşilbarak Napı'nın üstelediği *Çayboğazı Üyesi* (254) bir diğer yan başlığın konusudur. Tlos kentinin içinde bulunduğu kayaçlardan olan Elmalı ile Gebeler ve Yavuz formasyonu, *Yeşilbarak Napı* (254-257) yan başlığı dâhilinde incelenmektedir. Beydağları otoktonu üzerinde olan *Likya Napıları* (257) ise *Bodrum Napı* (257), *Dumanlıdağ Napı* (258), *Gülbahar Napı* (258-259), *Marmaris Ofiyolit Napı* (259-260) ve *Domuzdağ Napı* (260) şeklinde sınıflandırılarak bu napılar ara başlıklar halinde değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, Çameli formasyonu ve Kuvaterner oluşuklarının *Örtü Kayaları* (260-262) oluşturduğundan bahsedilmektedir. Devamında, *Tlos Antik Kenti Seramiklerinin Kimyasal Yapısı* (262-273), *Tlos Antik Kenti Killerinin Özellikleri* (273-279) ve de *Kimyasal Analizleri Yapılan Seramiklerin Kümeleme Çalışmaları* (280-287) alt başlıklarında ise, Tlos'tan ele geçen seramikler ve kil yataklarından alınan örnekler üzerinden gerçekleştirilen kimyasal analizler ve incelemelerin sonuçlarına odaklanılmaktadır. Bu alt başlıklar kapsamında özellikle, yerel seramik üretimi hakkında önemli bilgiler yer almaktadır.

Dördüncü bölüm *Doğal Yapı* (289-462) başlığı altında incelenmektedir. İlk alt başlık *Flora* (291-292) R. S. Göktuğ tarafından ele alınmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye *flora*'sındaki kareleme sistemine göre C2 karesinde yer alan Tlos'ta 77 familyaya ait 551 bitki *takson*'unun tespit edildiği ve bunların 84 endemik türünden 4 tanesinin tehlikede olduğu aktarılmaktadır. Detaylı incele-

melerin yer aldığı bu alt başlık, yüksekliklerine göre *Eşen Vadisi ve Yakın Çevresi (0-600 m)* (292-302), *Tlos Antik Kenti ve Çevresi (600-700 m)* (302-313), *Tlos Antik Kenti ve Cemalanı Arası (700-1700 m)* (313-332) ve de *Cemalanı ve Yukarısı (Alpin Zon: 1700 m ve Üzeri)* (332-347) olarak 4 yan başlığa ayrılmaktadır. Z. Kaynakçı Elinç ve H. Kaynakçı Elinç tarafından ortaklaşa kaleme alınan bir diğer alt başlıkta daha önceden yapılan bir çalışma tekrar ele alınarak gerçekleştirilen, *Anıt Ağaçlar'ın* (390-393) inceleme ve lokalizasyon çalışmaları yer almaktadır. *Fauna* (399-400) alt başlığı M. Yavuz ve R. Tunç tarafından değerlendirilmektedir. Yazarların 2011-2014 yılları arasında yürüttükleri araştırmaların sonucu olan çalışmada karasal omurgalı *fauna'sı* ele alınmaktadır. *Faunistik Çalışmalar İçin Metaryal ve Metod* (400-401) ara başlığı altında çalışmanın metodu ve kullanılan materyale değinilmektedir. *Tlos Antik Kenti Çevresinin Omurgalı Faunası ve Bulgular* (400) ara başlığı ise 3 grupta ele alınmaktadır. Bu gruplar içerisinde *Amfibi ve Sürüngenler'den* (401-409) 15 familya (32 tür), *Kuşlar'dan* (409-428) 64 familya (273 tür), *Memeliler'den* (428-437) ise 17 familya (31 tür) kent teritoryumunda tespit edilmiştir. Z. Kaynakçı Elinç, *İklim* (459-460) alt başlığı altında bölgenin Akdeniz iklimini değerlendirmekte ve *Hidroloji* (461-462) alt başlığı altında bölge için büyük önem taşıyan *Eşen Çayı'nı* incelemektedir.

Beşinci ve son bölüm *Kültürel Peyzaj* (463-514) başlığı altında sunulmaktadır ve yedi alt başlığa ayrılmaktadır. Z. Kaynakçı Elinç tarafından gerçekleştirilen ve Seydikemer İlçesi'nin *Nüfus ve Eğitim* (465-470) incelemelerini içeren bilgiler TÜİK verileri ışığında takdim edilmektedir. *Eşen Ovası'nın* verimli ve doğal yapıdaki topraklarının ilçede 51.300 hektarlık *Tarım* (471-473) alanı sunduğuna ve akabinde tarımcılıktaki yönelime bu alt başlık altında değinilmektedir. *Hayvancılık* (474-475) açısından da önemli yere sahip olan ilçenin büyükbaş, küçükbaş ve arıcılık üzerine değerlendirmeleri takip eden alt başlık özelinde yapılmaktadır. Z. Kaynakçı Elinç, H. Elinç ile beraber kentin tarihi ve doğal güzelliklerinin *Turizm* (477-478) üzerine etkisini ayrı bir alt başlık olarak ele almaktadır. İ. Baktır ise, *Zeytincilik* (480-486) alt başlığı altında bize bölgenin zeytin türleri, yetiştirme alanları, kullanım çeşitleri, zeytin ihracatı ve zeytinciliğin din ve tarih olgusu özelindeki önemi hakkında bilgiler sunmaktadır. İ. Uzun ve Z. Kaynakçı Elinç bölgenin potansiyeli yüksek olan, ancak sadece taze tüketim amacıyla yapılan *Bağcılık* (489-492) faaliyetleri hakkındaki bilgileri tarihi önemini de aktararak bize sunmaktadır. Ç. Uygun, B. Özdemir ve K. Sezgin, arkeolojik kalıntılar üzerinden hareketle antikçağ tarımsal üretimine yönelik çalışmaları *Zeytin ve Şarap İşlikleri* (496) alt başlığı altında ortaklaşa olarak değerlendirmektedir. Toplama, kırma, presleme ve ayırıştırma gibi *Zeytin ve Zeytinyağı Üretim Teknikleri'nin* (496-497) anlatıldığı yan başlıktan sonra kent alanında tespit edilen *Tlos Antik Kenti Zeytinyağı İşlikleri* (497-499) değerlendirilmektedir. Son olarak, tarihi değeri ve önemi ile toplama, presleme ve fermantasyon gibi *Şarap Üretimi* (499-501) teknikleri değerlendirildikten sonra bunu takip eden *Tlos Antik Kenti Şarap İşlikleri* (501-506) ara başlığıyla eser sonlanmaktadır.

Genel olarak, bilimsel çalışmalarda *faunal, floral* ve jeolojik öğelerin değişken olmasına ya da *-kazılarda sonuca varabilmek adına-* toprak katmanlarının incelenmesi sonucunda ulaşılan buluntuların bize sunacağı verilerin genel bir bütünlüğe sahip olamamasına bağlı olarak, bilimin temelinde yer alan belgeleme oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu doğrultuda inceleme altına alınan kitap bilimsel temeller çerçevesinde kaleme alınmış olmakla birlikte, bölgedeki araştırmalar için önemli bir belge ve kaynak birikimi niteliğindedir. Ayrıca farklı disiplinlerin çalışmalarını bir araya getirmesi ve merak edilen birçok soruya cevap sunması bakımından da geniş bir okuyucu kitlesine hitap etmektedir.